

Predragi rojaki!

Njih Veličanstvo naš premilostljivi cesar so s patentom od 1. marca t. l. blagovolili skleniti, da naj se sedanji deželni zbor kranjski razpusti in naj se brez odlašanja razpišejo nove volitve.

V tem patentu so Njih Veličanstvo milostljivo sami spoznali, „da Jim je dobro djalo, ko so zaslišali zagotovljenje zvestobe in udanosti zastopnikov svojega zvestega naroda kranjskega.“

Njih Veličanstvo so tudi priznati blagovolili, da je bil deželni zbor pripravljen, poslance voliti za državni zbor na Dunaji.

Zastran misli pak, ki jih je razodel deželni zbor o nalogi in pristojnosti državnega zbora, sklenili so Njih Veličanstvo obrniti se do naroda kranjskega, ter so nove volitve ukazali.

Pri vas je po takem, predragi volilci, da izrečete: ali so poslanci, ki ste jih komaj pred enim mesecem tako enoglasno volili, po vaših mislih ravnali in ali so se vašega zaupanja vredni izkazali.

Ako bivši vaši poslanci niso izgubili zaupanja vašega, boste jih, kadar pridete po gori omenjenem Najvišem pozivu Njih Veličanstva k novim volitvam, zopet volili, kajti gêslo njih bilo je in zmiraj bode:

Vse za vero, cesarja in domovino!

Bili pa so dosedanji poslanci, da jih volilcom kličemo v spomin in živo priporočamo, ti-le:

I. Poslanci kmetiških sosesk:

Za ljubljanski in vrhniški okraj: gosp. dr. **Janez Bleiweis** in gosp. **Fideli Terpine**, grajščak.

Za kamniški in brdski okraj: gosp. dekan **Ivan Toman**.

Za kranjsko-loški-tržiški okraj: gosp. baron **Anton Zois**, grajščak in gosp. **Anton Kos**, ljubljanski stolni prošt.

Za radolški in kranjsko-gorski okraj: Gosp. fajmošter **Lovro Pintar**.

Za postojnski-planinski-senožeski-bistriški in loški okraj: gosp. dr. **Costa**, župan ljubljanski, in gosp. **Matija Koren**, posestnik.

Za vipavski in idrijski okraj: gosp. dekan **Juri Grabrijan**.

Za novomeški, kostanjeviški in krški okraj: gosp. **Jožef Zagorec**, posestnik.

Za trebanski, zatiški, žužemperski, mokronoški, litijski in radeški okraj: gosp. **Santo Treo**, grajščak, gosp. grof **Jožef Barbo**, grajščak, in gosp. **Miha Tavčar**, fajmošter.

Za kočevski, laški in ribniški okraj: gosp. **Luka Svetec** in gosp. **Peter Kozler**, posestnik.

Za črnomeljski in metliški okraj: gosp. **M. Kramarič**, posestnik.

II. Poslanci mest in trgov.

Za Ljubljano: gosp. dr. **Lovro Toman** in gosp. dr. **Klun**, profesor na Dunaji.

Za Idrijo: gosp. vitez **Anton Gariboldi**.

Za Tržič, Radoljco in Kamnik: gosp. dr. **Prevec**, advokat v Kamniku.

Za Postojno, Vrhniko in Lož: gosp. baron **Janez Šlojsnig**.

Za Novomesto, Kostanjevico, Krško, Črnomelj, Metliko in Višnjo goro: gosp. **Ludevik Ravnikar**.

Za Kočevje in Ribnico: gosp. **France Souvan**, posestnik v Ljubljani.

III. Poslanca kupčijske in obrtniške zbornice:

Gosp. **Ivan Horak** in gosp. **Jožef Debevec**.

Narodni volilni odbor za vojvodstvo kranjsko.

V Ljubljani 6. marca 1867.

Deželni zbor kranjski.

V 5. seji — 28. svečana — je v imenu odborovem (kteremu je bil Njih eksc. baron Šlojsnig prvomestnik, gospodje prošt Kos, dr. Toman, dr. Costa, dr. Klun in Luka Svetec pa odbora udje) dr. Bleiweis poročal o tem, kar odbor nasvetuje zastran c. kr. ministerskega odpisa, ki je došel zboru v 1. seji. Nasveti omenjenega odbora so bili: 1) Preponižno adresno (pismo) do Njih Veličanstva, kakoršno je izdelal odbor, naj zbor potrdi; 2) deželni glavar naj po pripravi poti izroči to adresno Nj. Veličanstvu; 3) brez odlašanja se naj voli po deželni ustavi odmerjeno število poslancev v državni zbor dunajski. — Potem je bral dr. Bleiweis gori omenjeno, v slovenskem jeziku zloženo adresno, pa tudi nemški prevod njen. Adresa se tako-le glasi:

Vaše c. k. apostoljsko Veličanstvo!

V Najviši diplomi od 20. oktobra 1860. leta je Vaše c. kr. Veličanstvo v ta namen, da se poravnajo vse različenosti posamnih kraljestev in dežel in da bi se udeleževali vsi podložni tudi postavodajstva in državnega gospodarstva na podlagi pragmatične sankcije, kot

stanovitno in nepreklicljivo državno ustavo oklicati blagovolilo to, da pravica postave dajati, prenarejati in preklicevati, se bode vršila le po postavno poklicanih deželnih zborih in oziroma državnem zboru.

Obliko, kako naj se izvršuje ta pravica, je odločila s patentom od 26. svečana 1861. leta zarad državnega zástopa oklicana ustavna postava.

Oživiti to obliko in harmonično osnovati ustavo v vseh njenih oddelkih bilo je le mogoče po svobodnem sodelovanju vseh narodov velike Avstrije.

Al ustav od 26. svečana 1861. leta je v veliki večini narodov avstrijskih izbudil resne pomislake.

Vsled tega je Vaše c. kr. Veličanstvo z Najvišim patentom od 20. septembra 1865. leta ustavilo ono ustavo in potem ukazalo, naj se najpopred skusi doseči porazumljenje s postavnimi zastopniki vzhodnjih dežel cesarstva.

Ob enem je Vaše c. kr. Veličanstvo si pridržalo, sklepe onih vzhodnjih kraljestev ob svojem času postavnim zastopnikom družih kraljestev in dežel predložiti za to, da se sliši in pretehta tudi njihov enako važni izrek.

Da se uresniči velikodušni ta namen, je Vaše c. k. Veličanstvo z Najvišim patentom od 2. januarja t. l. sklicalo izredni državni zbor, in s tem je ob enem bila dana nova, zunaj prejšnjih ožjih mej ležeča podlaga za porazumljenje in poravnavo različnih pravnih mnenj in zahtev tistih kraljestev in dežel, ki se ne štejejo k ogerski kroni.

Radostni smo se nadjali, da po tej poti se doseže prostovoljna sprava vseh narodov avstrijskih.

Al v tej veseli nadi je vsegdar zvestemu dežel-nemu zboru vojvodine kranjske premilostljivo sklica-nemu po Najvišem sklepu Veličanstva Vašega, došel ministerski odpis od 4. svečana t. l., kateri mu na-znanja, da je izredni državni zbor na stran djan in namesti njega sklican ustavni državni zbor na dan 18. sušca tega leta.

Prepokorni deželni zbor vojvodine kranjske je skozi in skozi navdan te misli, da le prostovoljna pogodba vseh kraljestev in dežel avstrijskih more stanovitno in trdno poroštvo biti celoti in moči cesarstvu, kakor tudi pravemu ustavnemu razvitku.

Veselega srca pozdravljamo tedaj upanje, ki ga razodeva omenjeni ministerski odpis, da se kmalu do-seže sprava s kraljestvom ogerskim, trdno se zanašaje na to, da Vašega c. kr. Veličanstva vlada se bode slo-žila z onimi pravili, ki so gledé na varnost in častit-ljivo moč države in na blagor posamnih dežel v Naj-viši diplomi od 20. oktobra 1860. leta kot stanovitna in nepreklicljiva temeljna državna postava izrečena.

Ob enem se pa nepremakljivo zvesti deželni zbor kranjski trdno drži Veličastne besede od 20. septembra 1865. leta, ktera je deželnim zborom kot postavnim zastopnikom družih kraljestev in dežel ude-leštvo pri konečnem dognanju velikovažne sprave vseh narodov avstrijskih zagotovilo, kakor se trdno drži tudi podlage, ki jo izrekuje Najviši patent od 2. ja-nuarja t. l., po katerem se imajo zunaj dosedanjih ozkih mej poravnati različne pravne zahteve in pravna mnenja kraljestev in dežel, ki ne spadajo pod krono ogersko.

V prepokorni udanosti podpisani deželni zbor ne more pritrditi besedam ministerskega odpisa, po katerih se na 18. marca t. l. sklicani državni zbor imenuje ustavni zbor.

Ker niso vsa kraljestva in dežele cesarstva pozvane v ta zbor, tedaj po patentu od 26. svečana 1861. leta ne more pravice imeti, da bi sklepal o zadevah, ki jih ministerski odpis od 4. svečana t. l. našteva, in osobito mu ne gré pravica, da bi se spuščal v prenapredbo skupne državne ustave ali v konečno složenje njeno.

Če tudi živo priznavamo potrebo, da se samouprav-stvo (avtonomija) dežel zeló razširi, štejemo si vendar v dolžnost, zavriniti to od sebe, da ima zunaj deželnega zbora kak drug zbor postavno pravico, poprijeti se sicer živo zaželene prenapredbe naše deželne ustave.

To isto je Vaše c. kr. apostoljsko Veličanstvo v §. 38. naši vojvodini iz samooblasti Svoje premilostljivo podeljene deželne ustave od 26. svečana 1861. leta od-ločno ukazati blagovolilo.

Te pravice se trdno držeč, bi bil prepokorni de-želni zbor, vsled svetih mu ustavnih pravil, prisiljen volitvi poslancev v državni zbor za 18. marca t. l. pre-spoštljivo odpovedati se.

Al mi nikakor ne preziramo sedanjega stanja dr-žave in smo pripravljeni žrtovati ji vse, kar ji je potrebno in koristno.

Žalostne prigodbe preteklega leta zahtevajo nebo-hodno, da se po svobodnem porazumljenji vseh kra-ljestev in dežel veljava Avstrije v vrsti evropskih držav na trdno postavi in ustavni razvitek njen pospeši.

Radi priznavamo, da neposrednje pomenkovanje za-stopnikov posamnih deželnih zborov v posvetovalni skupščini je najpripravniša pot, pogoditi se o načrtu oblike, kako da bi se v Najviši diplomi od 20. oktobra 1860. leta zaznamovane skupne državne zadeve ustavno obravnavale.

V tem priznanji in v zadevah nepremakljive zve-stobe in našem narodu prirojene udanosti do Vašega c. k. apostoljskega Veličanstva pošljemo svoje poslance v zbor, ki je na 18. marca t. l. sklican v Beč.

Vendar se drznemo, izročiti Vašemu c. kr. Veli-čanstvu najponižnejšo prošnjo, da bi blagovolilo zaslišati ta preponižni deželni zbor o dogovorjenem načrtu državne ustave, v smislu državne temeljne postave od 20. oktobra 1860. leta in Najvišega patenta od 20. septembra 1865. leta.

Tako so tudi naši predniki, ki so 19. junija 1720. leta najvažnejšo temeljno državno postavo — prag-matično sankcijo — obravnavali in po tej obravnavi jo sprejeli.

Ko tedaj, za trdno nadjaje se, da se preponižna naša prošnja najmilostljujeje usliši, volimo državne po-slance, mislimo na novo dokazati nepremeljivo zve-stobo in udanost Vašemu c. k. apostoljskemu Veličanstvu, in da nas je resna volja, po svoji moči delati na to, da Avstrija bode velika, mogočna, srečna!

Ako enaka čutila pravice in pravednosti navdajajo zastopnike vseh kraljestev in dežel, gotovo bode sloga srečno pot kazala v blagor naš in v spolnitev pravičnih želj in potrebbšin vseh avstrijskih narodov.

Naj Vaše c. kr. apostoljsko Veličanstvo blagovoli milostno sprejeti preponižno adresno zvesto udanega de-želnega zbora vojvodine kranjske.

Mili Bog ohrani, varuj, blagoslovi Veličanstvo Vaše!
Zvesto udani deželni zbor vojvodine kranjske.
V Ljubljani 28. svečana 1867.

Po zaslišani adresi se začne razgovor.

Poslanec Dež man prvi poprime besedo ter pravi v imenu 10 velikih posestnikov, da se ne bodo ude-ležili adresine obravnave deloma zato ne, ker nobeden iz-med njih ni bil voljen v dotični odbor, deloma zato ne, ker jim je sporočilo zborovo prepozno, še kasneje pa adresa došla v prevdarek. Po takem se manjšina zbor-ova ne more dobro pripravljena spustiti z narodno ve-čino v parlamentarno borbo in bila bi to le senčna borba. On in njegovi prijatli se držijo februarске ustave. Predlogi odborovi so po pristavkih in pridržkih zavarovani nasvetniki so zoper §. 15., po katerem noben poslanec ne sme napotka (instrukcije) jemati od volilcev svojih.

Na to poprime dr. Toman besedo in govori tako: Govornik velikih posestnikov je dal v imenu svo-jem in v imenu velikih posestnikov razjasnjenje ali be-sedo o tem, kako da stojijo veliki posestniki nasproti preponižni adresi, ktero je nasvetoval izvoljeni odbor. Rekel je od začetka, da se veliki posestniki hočejo zdr-žati vsega premišljevanja o tej adresi, in vendar je drugi del njegovega govora bilo le premišljevanje. Ta del je bil namreč ugovor zoper adresno našo in sicer tak, ki podtika adresi naši druge misli, kakor so v njej izrečene, in edino to sili mene, da v imenu rodoljubov in političnih prijateljev spregovorim pustivši gospodu poročevalcu še zadnji govor.

Meni se zdí, da ni prav spodobno in prilično, o malenkosti govoriti, katerim so bile namenjene prve be-sede gospoda predgovornika. Važnost adrese je taka, da mi skoraj ne pripušča odgovoriti na besede, ktere so bile izrečene zastran tega, da se večina ne obnaša proti manjini tako, kakor bi ona pričakovala; vendar naj mi bode malo besedic o tem dovoljenih. Mi se vsi še dobro spominjamo, kako se je v tej hiši takrat, kadar so bile druge adrese od druge stranke predložene in pretresovane, godilo tadajšnej manjini, koliko so se ta-krat oni, ki so imeli večino, ozirali na našo manjino, ktera je vendar vse drugače stala, kakor stoji današnja manjina, ker obsegala je poslance skoraj vseh deželnih občin, mest in trgov; ali vendar manjina tadajšnja ve-čini ni očitala nobene krivice, in jaz mislim, da tudi sedanja manjina ne more tega storiti, ker, gospôda moja, v parlamentaričnem življenji vsaki, kateri ima ve-čino, mora jo tudi rabiti. Jaz še enkrat ponavljam, da bomo mi večino svojo zmirom rabili, ali zmirom le na korist domovine naše, naroda našega in na povzdigo cesarstva neobhodno nam po-trebnega. (Živio! Dobro!)

Na to, kar je rekel gospod predgovornik zastran tega, kako se je adresa rodila, moram odgovoriti, da je adresa res bila od udov odbora vsestransko preteh-tovana, da smo nazadnje to zadeli, kar je edino naše domovine in našem narodu na korist in kar tudi pred visokim prestolom presvet-lega našega Cesarja v obliki preponižne ad-rese kakor željo naroda, kateri nas je izvolil, izreči moremo.

Ako misli gospod predgovornik, da bi borba proti našej adresi bila le senčna borba, moram jaz reči, da ga razumeti ne morem. Ako on ima kaj temeljitega izreči zoper našo adresno, naj izreče, naj to razjasni, in jaz mislim, da mnenje slavnih članov manjine, ako je resnično in temeljito, na vsaki način bode našlo ne-kako veljavo; konečno veljavo pa bode doseglo ono, kar bo deželni zbor na zadnje potrdil. Kar zadene to, da bi bila adresa prišla prepozno v roke poslancev, ni bilo od naše strani nobene volje, prikrajšati pravice velikim posestnikom, in vzeti jim moč, da ne bi mogli svojega protimnenja razodeti. Jaz mislim, da je važna ta stvar, o kateri se naše mnenje razlikuje od mnenja go-spoda predgovornika velikih posestnikov, jasna pa tudi gospodom velikim posestnikom tako, da jo vsaki med

nami v vsakem trenutku po svoji glavi in po svojem srečju razsoditi more, in najmanje bi bil jaz pričakoval od gospoda Dežmana, da on ni na to pripravljen. Gospôda moja! To ni boj nov, to je samo nadaljevanje tistega boja, kateri se je že večkrat bil v tej hiši. Mi stojimo na svojem temelji, nasprotna stranka pa stoji na svojem. Naš temelj je ta, da vsi narodi morajo doseči svoje pravice, katere so jim zagotovljene v diplomah od 20. oktobra leta 1860.; naš temelj je patent od 20. septembra, ki pravico ustanovljevanja deželnim zborom prihraneva. Teh pravic se mi držimo in jaz mislim, da nam beseda samega presv. našega Cesarja daje pravico, boriti se proti temu, da bi se naša narodnost, da bi se vse narodnosti in pravice deželnih zborov na tej strani Litave utopile v nekaj Cislajtani, ker le poskušnja na to bi bila že največja nevarnost za Avstrijo. Zoper to bomo zmirom stali, in o tem mislim, da nam je dovoljeno, saj prošnje pokladati. Mi se držimo pri tem cesarske besede; mi vemo, da Avstrija zamore ostati mogočna in srečna: to pa le samo, ako se v Avstriji vse različne državne razmere in pravice pripoznavajo, ako se vsem narodom enake pravice podelé, ako se historična ta prava z narodnimi pogodé, in ako se vse te moči zvežejo v eni sredi. To pa ni samo potrebno, ampak tudi mogoče.

Gospôda moja! To je naše prepričanje, katerega se držimo in to v prošnji predlagamo presvetlemu našemu Cesarju. Mismo se odrekli svojemu pravu, ter samo prosimo, ako ravno bi mogli zahtevati in jaz upam, da bode presvetli Cesar uslišal našo prošnjo, če bi mu ravno vlada drugače nasvetovala. Ako bi pa tej prošnji sovražna nam vlada nasproti stala, tako da se ne bi uslišala, mi na vsaki način moremo reči, da smo spolnili dolžnost, katero smo imeli do ustave, do cesarstva in do naših volilcev. (Živahna pohvala gg. poslancev in poslušalcev.)

Za dr. Tomanom poprime Njih eksc. cesarski namestnik besedo in pravi, da stališče vladno zastran volitev v državni zbor je natanko zaznamovano v ministerskem odpisu. Ustavo je bilo treba ustaviti, ker brez tega ne bila bi mogoča bila poravnava z Ogrji; zdaj je poravnava gotova, tedaj odpade to, kar je ustavo ustavilo. Kakor danes reči stojé, niso stale 1861. leta. Na 18. marca sklicanemu državnemu zboru se bo predložila poravnava ogerska, pa tudi premembe ustave pridejo v obravnavo. Vlada noče kratiti zboru, da prostovoljno pritrudi, kar se mu predloži. Pred vsem je treba notranjega miru, da se more krepko razvijati ustavno življenje. Odbor zboru nasvetuje, naj zavaruje svoje pravice in naj Njih Veličanstvu to pové v posebnem pismu. Ko cesarski gospod namestnik razlaga, da je zdaj sklicani državni zbor popolnoma ustaven, in da deželno samouprave se more samo po državnem zboru razširiti, pride na to, da po §. 15. državne ustave se ne sme nobenemu poslancu kako sporočilo (inštrukcija) dati, v adresi izrečeni ugovori bi pa morali biti vodilo poslancu, tedaj je tako postopanje zoper postavo. Naposled nasvetuje cesarski namestnik, naj deželni zbor brez ugovorov in brez pisma na cesarja voli poslance.

Na to poprime prvomestnik odborov bar. Šlojsnig besedo in se čudi, kako je to, da je cesarski namestnik ne davno na istem mestu rekel, da postavni zastopniki so deželni zbori; mi se zvesto držimo tega pravila, in vendar se nam danes nepostavnost očita. On želi, naj seja za malo časa prestane.

Ko se čez $\frac{1}{4}$ ure zopet začne, poročevalec dr. Bleiweis tako-le govori:

Kar bom govoril sedaj, vse govorim v imenu odborovom.

Besede, ki smo jih čuli iz ust Njih ekscelencije cesarskega namestnika, tako so važne, da potrebujejo resne preiskave. Odbor pred vsem misli, da se mi in Njih ekscelencija nismo prav razumeli. Cesarski gospod namestnik trdi, da hočemo voliti le „mit Rechtsverwahrungen und Vorbehalten;“ jaz pa v imenu odbora odločno rečem, da volimo nepogojno, „unbedingt“, brez „Rechtsverwahrungen“, brez „Vorbehalte“. To bom dokazal.

Morebiti da se spotakljive besede sporočila, in sicer te-le: „Vendar s pravnimi zabranami in pridržki pošlje poslance v državni zbor.“ S temi besedami nismo drugega hotli reči, kakor to, da branimo Cesarjeva pisma, namreč prevažna tri pisma: oktober-ski diplom, februar-ski statut in september-ski manifest, in da se trdno držimo téh treh Cesarjevih pisem. Da je to naša misel bila, kaže sporočilo samo; zakaj ne predgovor odločuje, ampak to, kar

odbor nasvetuje v predlogih: prvič to, da naj se adresa potrdi, drugič to, naj jo deželni glavnik na dostojnej poti izroči Nj. Veličanstvu, in tretjič to, naj se brez odlašanja (tedaj — brez protesta, — brez „vorbehalten“, — brez „rechtsverwahrungen“) voli po ustavi odmerjeno število poslancev v državni zbor. Ako pa vendar slavni cesarski gospod namestnik misli, da se one male besedice morejo drugač tolmáčiti, sem pooblasten po odboru, da izrečem po njegovem privoljenji, naj se čisto izbrišejo tiste besede, ker volja nas je po besedah v adresi rečenih, da volimo brez „rechtsverwahrungen“, brez „vorbehalten“, in da inštrukcije nobene svojim poslancem ne dajemo. Jedro adrese je le-to — in posebno prosim cesarskega namestnika, da blagovoli te besede prevdariti — jedro, pravim, adrese je to: da 1. se trdno držimo Cesarjevih pisem, 2. da prosimo Njih Veličanstvo, in 3. da volimo nepogojno. Adresa razločno povdarja na svojem mestu to. Zato se mi čudno zdi to, da smo mogli besede slišati iz ust cesarskega gospoda namestnika, da tako postopaje ravnamo „ungesetzlich“ (nepostavno). Ali mar nismo poklicani, ali mar nimamo oblasti, da svoje misli in svoje želje na tem mestu odkritosrčno razodevamo? Kako da se mora ravno nam to očitati! Ko je prišel cesarski manifest od 20. septembra 1865. leta, in se je vendar drznila neka stranka te hiše, nasprotovati mu, takrat ni bilo slišati nobene besede, da je to nepostavno, čeravno je bil manifest cesarjev; zdaj pa nam se to očita, ko imamo le ministersk odpis proti sebi in čeravno gremo na Dunaj; ali mar ima to nepostavno biti, da gremo s prošnjo do Njih Veličanstva, da Ono sliši, kaj naš zbor o ministerskem odpisu misli? (Živio! Dobro!)

Gospôda moja! Na to, kar je gospod cesarski namestnik rekel, da na Ogorskem je stvar že gotova, da je tedaj polovica Avstrije v redu in da gre zdaj za drugo polovico, rečem samo to-le: V ministerskem reškriptu beremo te-le besede: „Seit einer langen Reihe von Jahren krankte der konstitutionelle Organismus in Oesterreich.“ Ker tedaj po takem vlada sama previdi, da državna ustava boleha, treba je zdravnikov. Ogorski zdravniki so svojo reč storili, prav za prav deželni zbor ogerski še ne, ampak le komisija od šestdeset in sedmih je nasvetovala, kako bi se za-nje Avstrija dala ozdraviti. Kako — vprašam — da bi nam drugim ne bilo dopuščeno, tudi ozdravljati bolešno Avstrijo! Avstrija boleha, to je, žalibog! gotovo; in jaz, kakor zdravnik, pravim, da se bolezen le takrat more ozdraviti, kadar zdravnik prvič spozná bolezen, pa drugič tudi organizem ali naturo bolnika pozná. Tisti gospod, ki zdaj krmilo avstrijske vlade v rokah svojih drži — rad verjamem, da je bistra glava, da je skušen državnik, rad verjamem tedaj, da je bolezen spoznal; ali pa on naturo ali organizem različnih avstrijskih narodov pozna, o tem močno dvomim; kakor se tedaj pri zdravljenji težke bolezní pokliče več zdravnikov v konzilium, tako je treba tudi pri bolni Avstriji. Pravi zdravniki morejo pa le biti deželni zastopniki, kateri poznajo organizem svoje dežele. Pravo je tedaj, ako deželni zbori Nj. Veličanstvu presvetlemu Cesarju svoje misli razodenejo, in za to imajo po §. 19. deželne ustave tudi pravico, — ako ga prosijo, da milostno usliši to, kar zastopniki narodov pred Njegov prestol prinesejo. Zato takošne adrese, to je prošnje, do Nj. Veličanstva še nikdar niso bile zabranjene; ako bi bilo tako, tedaj pa neha Avstrija biti ustavna in goli absolutizem je gotov! (Dobro! Živio!) Avstrija je pa še ustavna, in jaz verujem, da bode ustavna tudi ostala, ter zato se nam ne more braniti, da svojih misli ne bi izrekli v preponižni prošnji.

Tako misli odbor; tako mislijo vsi prijatli, ki za odborom stojijo. Tedaj še enkrat ponavljam, da volitev naša je brezpogojna, „unbedingt“, brez „Rechtsverwahrungen“, in da brez odlašanja volimo državne poslance iz deželnega zbora. (Dobro, živio!)

Zbora predsednik po končani občni debati praša poročevalca: ali želi v adresi ali v predlogih sporočila odborovega kake premembe?

Na to odgovori poročevalec dr. Bleiweis tako-le: V predlogih sporočila ni nič premeniti, ker v njih ne stoji nič tacega, kar bi ustavni vladi moglo biti spotikljivo. V adresi tudi ni besedice o „Rechtsverwahrungen“, „Vorbehalt“ ali o pogojih; adresa edino samo je prošnja, po temeljitih razlogih podpirana. Vpira se posebno na to, da gleda nazaj, kaj je bilo, in da gleda v prihodnost, kaj da bode! Ako je cesarskemu gospodu namestniku v predgovoru sporočila ta pasus „vendar s pravnimi zabranami in pravnimi pridržki pošlje poslance v državni zbor“ spotikljiv, tedaj rečem v imenu odborovom, da on privoli v to, da se izpusti.

Potem se je glasovalo, kdo je za to, da se pismo pošlje Njih Veličanstvu, in kdo ne.

Za adresno so glasovali: grof Barbo, dr. Bleiweis, dr. Costa, Debevec, vitez Gariboldi, Grabrijan, Horak, dr. Klun, prošt Kos, Koren, P. Kozler, Kramarič, Pintar, dr. Prevec, L. Ravnikar, Santo Treo, baron Šlojsnig, Sovan, Svetec, Tavčar, Fid. Terpinec, dekan Toman, dr. Toman, bar. Zois. — Zoper njo sta glasovala vit. Höffern in dež. glavar pl. Wurzbach. — Glasovanja se je zdržalo vseh 9 zastopnikov velikega posestva.

Po glasovanju želi cesarski gospod namestnik, da se konča seja za danes, ker mora popred c. kr. ministerstvo vprašati, predno prideta ostala dva predloga odborovala v obravnavo.

V 6. seji — 1. sušca — prosi cesarski gospod namestnik še odloga zastran volitev v državni zbor, ker nima še odgovora iz Dunaja. Prišla je na vrsto tedaj le prošnja Št. Jernejske občine, da pride pod sodnijo novomeško, ako bi sodnije ne bilo v Kostanjevici. Poročevalec Ravnikar podpira prošnjo, Zagorec jo tudi zagovarja in zbor sklene, da se s priporočilom predloži c. k. deželni vladi. — S tem je bil seje konec.

V 7. seji — 4. sušca — se naznani zboru v nemškem in slovenskem jeziku sledeči patent Njih Veličanstva, po katerem se ima deželni zbor razpustiti; zbor ga stoji poslušati:

Mi Franc Jožef Prvi,

po Božji milosti cesar avstrijski; kralj ogerski in česki itd. itd. itd.

Po našem namestniku se Nam je sporočilo, kako so tekle razprave dež. zbora Naše vojvodine kranjske.

Dobro Nam je djalo, ko smo zaslišali pri tej priliki na znanje dano zagotovljenje zvestobe in udanosti zastopnikov Svojega zvestega naroda kranjskega.

Spolnovaje Naš poziv je tudi deželni zbor pripravljen bil voliti poslance v državni zbor, vendar je pa po sklepu ob enem storjenem razodel zastran naloge in pristojnosti državnega zbora tako razumenje, katero bi, ako se mu o pravem času ne stopi nasproti, popolnoma uničilo namen, v kterega je poklican državni zbor.

Mi smo tedaj sklenili, obrniti Se še enkrat do Svojega naroda kranjskega in ukazujemo:

1. Deželni zbor Naše vojvodine Kranjske se ima, ravnaje se po §. 10. deželnega reda, razpustiti in se ima precej zaukazati razpis novih volitev.

2. Mi Si pridržujemo, odločiti dōbo, v kateri se bode sklical novi deželni zbor.

Dano v Našem cesarskem poglavitnem in prestolnem mestu na Dunaju dne prvega meseca marca v letu tisoč osem sto šestdeset sedmem, Našega cesarjevanja devetnajstem.

Franc Jožef I. r.

Beust I. r. Komers I. r. Wüllersdorf I. r. John f. m. I. I. r.

Po Najvišem povelji: Bernard vitez Mayer I. r.

Pri besedah cesarskega patenta: „Dobro nam je djalo zaslišati zagotovljenje zvestobe in udanosti zastopnikov Svojega zvestega naroda kranjskega“ kakor tudi na koncu cesarskega pisma so navdušeni klici Slava presvitlemu cesarju! doneli po zbornici. Predsednik je sklenil sejo in poslanci so se poslovlili od zbornice, če tudi navskriž-misli z ces. kr. ministerstvom, vendar vseгда pokorni in verno udani svojemu Cesarju in Gospodu, in z dobro vestjo, da so storili, kar po njih mislih zahteva blagor domovine njihove in sreča Avstrije. Ako Bog dá, pride že čas, da se bo to sploh spoznalo — da bi le prepozno ne bilo!

Nove volitve za deželni zbor bodo za kmetiške občine 26. dne tega meseca, za mesta in trge 27. dne in 28. dne velikih posestnikov.

Kaj je delal zadnji deželni zbor?

Da bodo častiti volilci kranjske dežele vedeli, kaj je delal deželni zbor, ki se je 18. februarja t. l. v Ljubljani zbral, podamo tukaj kratek pregled njegovega delovanja; vendar, ker so „Novice“ zborne seje že tako bolj na tanko popisovale, bo to le posnetek, ki delovanje v celoti pred oči postavi.

Reči tedaj, ki jih je zadnji celó kratki deželni zbor v obravnavi imel, so bile te-le:

1. Prošnje, ki so mu prihajale iz mnogih krajev dežele. Med njimi so bile najvažnejše:

a) Prošnja, ki so jo podale občine iz lokalij Polica in Žaljna, da bi pri novi politiški uredbi ne prišle pod Litijo, ampak pod Ljubljano.

b) Prošnja od več občin Kranjske gore, da bi se jim za stroške gojzdnega sekvestra in za kazni gojzdnih prestopkov ne rubljevale gruntne potreščine.

c) Prošnje od kostanjeviških in senožeških občin, da bi se jim pri novi sodnijski prenapredbi ne jemale sodnije iz Kostanjevice in iz Senožeč proč.

Deželni zbor je vse te prošnje trdno podpiral, in vladi živo priporočal, da bi jih uslišala.

Bilo je še več manjših prošenj podanih, kterim je vsem deželni zbor, kolikor je mogoče, voljo izpolnil.

2. Zastran nove postave za vojaščino ali soldaščino se je tudi storilo, kar je mogoče. Deželni zbor je obširno razložil, kako huda je ta postava za ljudstvo, posebno za kmetijstvo in obrtnijstvo, in sklenil je prošnjo do Njih Veličanstva cesarja, da bi se ta postava ustavila, dokler ji ne bi deželni zastopniki pritrtili.

3. Ker je bilo od več strani slišati, da se pri novi uravnavi politiških uradov in sodnij hoče nekaj tujcev v službe vriniti, ki še slovenskega jezika ne znajo, so deželni poslanci interpelacijo podali: ali je deželno vlado volja, skrbeti, da se bo pri postavljanji v nove službe najpred gledalo na naše domače ljudi, in pa na to, da bo vsak služabnik dobro znal naš slovenski jezik.

4. Ker je silna potreba, da bi se v šolah za nauk našega jezika bolj skrbelo, kakor doslej; potem da bi se naš jezik v kancelije bolj vpeljal, je bil šolski predlog spet storjen, kakor so ga že prejšnja leta prinašali narodni poslanci pred zbor, pa ga je nasprotna večina zmirom odbijala. Ali gospod cesarski namestnik se je uprl, in rekel, da ta zbor, ki je le za volitve v državni zbor sklican, nima pravice tega predloga zdaj obravnavati. Ker dež. zbor ni hotel zavolj tega z vlado preprijeti, in ker tudi ni hotel, da bi se mu očitalo, da je kratek svoj čas na mēnj potrebne reči obračal, je vzel svoj predlog nazaj. Vendar je dal deželnemu

odboru nalog, 1) da se bo s posebno prošnjo do pravosodnjega ministerstva obrnil, da ono poskrbi, da naj se vsaj zapisniki, kedar se zaslišujejo v pravadah priče, in v kazenskih rečeh zatoženi ali priče, ki samo slovenski znajo, potem prisege slovenskih ljudi vselej po slovenski pišejo; 2) da bo izdelal in prihodnjemu dež. zboru predložil načrt, kako bi se ravnopravnost slovenskega jezika v šolah, uradnih in sodnijah uresničila.

5. Poglavitno delo in prvi namen tega zbora pak je bilo opraviti volitve za državni zbor na Dunaj in odgovor dati na ministerski dopis od 4. februarja t. l., s kterim se državni zbor sklicuje in njegova naloga razklada. Ker se je iz tega dopisa večini zborovi dozdevalo, da je vlada odločila odstraniti cesarski diplom od 20. oktobra 1860. in dvalizma se prijeti, ki bi naše cesarstvo razdelil na dve polovici, in tako oslabil cesarstva moč in veljavo; potem, da vlada misli tudi popustiti cesarski patent od 20. sept. 1865, ki pridržuje zastran pogodbe z ogerskimi deželami tudi zastopnikom družih naših kraljestev in dežel enako veljavni glas, kar je za nas neskončno važno, ker bo v ogerski pogodbi tudi za to šlo, koliko davkov, vojakov in državnih dolgov prevzamejo ogerske dežele, da ne bi jih preveč na nas druge zvalili; da zadnjič vlada tudi misli ovreči cesarski patent od 2. januarja t. l., ki je varoval našim negerskim deželam svobodo zastran državne uredbe, posebno da bi več dežele ne mogle manjših preglasovati: zato je deželni zbor spoznal za svojo sveto dolžnost, da sicer izvoli poslance na Dunaj ter da se v tem pokornega skaže; vendar da ob enem tudi do cesarja samega posebno pismo, ki se adresa imenuje, pošlje, v kterem bi mu natanko razložil svoje misli in svoje skrbi, potem pravice in potrebe celega cesarstva kakor tudi posebej naše kranjske dežele, ter bi ga prosil, da bi se na to milostljivo oziral. Gosp. državni namestnik pa je hotel, da naj se voli brez vsacega pisma do cesarja. Ko je tedaj 28. t. l. deželni zbor sklenil adresno, je g. cesarski namestnik precej njegovo delovanje ustavil, in sedanje c. k. ministerstvo je cesarju svetovalo, da naj zbor razpusti, kar se je tudi zgodilo 4. marca t. l., predno se je mogla sklenjena adresa cesarju poslati.

To je delal deželni zbor, ki je zdaj razpuščen. Ravno tako so tudi ravnali deželni zbori na Pemskem, na Moravskem in na Tirolskem.

Dežela kranjska naj zdaj sodi, ali so njeni poslanci delali po svoji dolžnosti in vesti, in ali so nje-nega zaupanja vredni ali ne.